

معرفی سازمانهای بین المللی مرتبط با فناوری

بانک توسعه اسلامی

Islamic Development Bank (IDB)

۱. معرفی

بانک توسعه اسلامی یکی از مؤسسات بزرگ مالی توسعه‌ای بین‌المللی و از نهادهای تخصصی سازمان کنفرانس اسلامی محسوب می‌گردد که با هدف پیشبرد توسعه اقتصادی و پیشرفت اجتماعی کشورهای عضو و جوامع مسلمان کشورهای غیر عضو، در سراسر جهان، براساس اصول شریعت اسلامی در تاریخ ۲۰ اکتبر ۱۹۷۵ میلادی از سوی ۲۲ کشور اسلامی و با سرمایه‌ی اولیه‌ی ۷۵۵ میلیون دینار اسلامی در جده‌ی عربستان تأسیس گردید. هم‌اکنون اعضای بانک در برگیرنده ۵۶ کشور از چهار قاره‌ی آسیا، آفریقا، اروپا و آمریکا می‌باشند و سرمایه‌ی پذیره‌نویسی

شده‌ی این بانک در حال حاضر نیز بالغ بر چهار میلیارد دینار اسلامی است. از این میان، جمهوری اسلامی ایران با پذیره‌نویسی سهام به ارزش ۷۰۰ میلیون دینار اسلامی، چهارمین سهام‌دار بزرگ بانک توسعه‌ی اسلامی محسوب می‌گردد.

ساختار سازمانی و مدیریتی بانک، شامل هیأت عامل،

هیأت مدیره‌ی اجرایی و ریاست بانک می‌باشد. همچنین بانک توسعه‌ی اسلامی دارای یک ستاد (دفتر مرکزی) در شهر جده و سه دفتر منطقه‌ای در آلماتی (قزاقستان)، کوآلامپور (مالزی) و رباط (مراکش) می‌باشد. به‌علاوه بانک به‌منظور پی‌گیری اجرای پروژه‌های مصوب در هر یک از کشورهای ایران، اندونزی، قزاقستان، لیبی، پاکستان، سنگال و سودان، نمایندگان محلی منطقه‌ای دارد.

از دیگر اقدامات بانک توسعه‌ی اسلامی، اعطای تسهیلات به‌منظور گسترش مبادلات تجاری بین کشورهای عضو است که در سال ۱۹۸۷ شکل گرفت. تسهیلات ویژه‌ی طرح، این امکان و فرصت را فراهم می‌سازد که در حالی که صادرکننده تا سقف ۸۰ درصد از بهای کالای صادره را از بانک دریافت می‌کند، واردکننده فرصت خواهد داشت که وجه آن را نسبت به مورد و بر حسب نوع کالا (مواد اولیه ۲۴ ماه، کالاهای واسطه ۳۶ ماه و کالاهای سرمایه‌ای ۶۰ ماه) بازپرداخت کند. ضمناً صادرکننده فارغ از ریسک عدم پرداخت بهای کالای خود را دریافت کند.

شرط عضویت در این بانک در مرحله‌ی اول، عضویت در کنفرانس اسلامی و سپس قبول شرایط بانک و پذیرش عضویت توسط هیأت مدیره‌ی بانک است.

۲. مؤسسات وابسته به بانک توسعه‌ی اسلامی

الف) شرکت اسلامی بیمه‌ی سرمایه‌گذاری و اعتبار صادراتی (ICIEC)

شرکت اسلامی بیمه‌ی سرمایه‌گذاری و تضمین صادرات، یکی از شرکت‌های وابسته به بانک توسعه‌ی اسلامی می‌باشد که پیشنهاد تأسیس آن در فوریه سال ۱۹۹۲ به تصویب هیأت نمایندگان بانک توسعه‌ی اسلامی رسید. این شرکت در اول اوت ۱۹۹۴ تأسیس شد و از ژوئیه ۱۹۹۵ رسماً فعالیت خود را آغاز نمود. مرکز شرکت اسلامی بیمه‌ی سرمایه‌گذاری و تضمین صادرات، در جده‌ی عربستان سعودی می‌باشد. سرمایه‌ی تصویب شده‌ی شرکت، ۱۰۰ میلیون دینار اسلامی (۱۴۴ میلیون دلار) می‌باشد که در این میان، بانک توسعه‌ی اسلامی به میزان ۵۰ درصد از سرمایه‌ی تصویب شده‌ی شرکت، تعهد پرداخت دارد و کشورهای مالی را برای مشتریان خود ارائه می‌کند که عبارتند از:

۱. تأمین مالی مستقیم؛
۲. خطوط اعتباری؛
۳. تأمین مالی شرکتی؛
۴. مدیریت اموال؛
۵. خدمات مشاوره‌ای؛
۶. تأمین مالی ساختاری.

ج) صندوق زیربنایی بانک توسعه‌ی اسلامی

صندوق زیربنایی بانک توسعه‌ی اسلامی (IF)، نخستین ابزار سرمایه‌گذاری خصوصی در نوع خود می‌باشد که به‌منظور تمرکز و تأکید و توسعه‌ی زیربنایی در ۵۵ کشور عضو بانک، در کشور بحرین تأسیس گردیده است.

صندوق، یک دفتر منطقه‌ای در دارالسلام (تانزانیا) دارد و از یک

گردیده در کشورهای عضو با ظرفیت‌ها و استعداد‌های موجود در سایر اعضا.

۴- ارتقاء نقش سازمان‌های غیر دولتی / سازمان زنان به‌منظور کاهش فقر.

۵- ایجاد مشارکت و همکاری راهبردی از طریق پیشبرد و تشویق تبادل تجارب، اطلاعات و فناوریهای مناسب با نیازهای توسعه ای کشورهای عضو.

۳. شیوه‌های تأمین مالی و عملیات بانک تأمین مالی و فعالیت‌های مربوط به گروه بانک توسعه اسلامی (IDB) را می‌توان به چهارگروه عمده تقسیم نمود:

۱. تأمین مالی پروژه‌ها (بلندمدت) و عملیات کمک فنی؛

۲. عملیات تأمین مالی تجاری (کوتاه‌مدت)؛

۳. عملیات طرح‌ها و موسسات زیر مجموعه گروه IDB؛

۴. عملیات صندوق وقف (کمک ویژه).

الف) تأمین مالی بلندمدت بانک عملیات عادی بانک شامل تأمین مالی پروژه‌ها و عملیات کمک فنی می‌باشد. روش‌های تأمین مالی بکارگرفته شده نیز شامل وام، اجاره به شرط تملیک، فروش اقساطی، استصناع، مشارکت در سرمایه، تقسیم سود، خطوط اعتباری و کمک فنی یا کمک‌های بلاعوض می‌باشد.

اولویت تأمین مالی به‌صورت کمک بلاعوض، به‌طور عمده به کشورهای کمتر توسعه یافته و به‌ویژه جهت پروژه‌های زیربنایی و کشاورزی داده می‌شود. همچنین عملیات کمک فنی اساساً جهت بخش عمومی در نظر گرفته شده است، در حالی که بخش خصوصی امکان انتفاع از این کمک‌ها را در موارد مشخصی خواهد داشت.

ب) عملیات تأمین مالی تجاری (کوتاه مدت) بانک توسعه اسلامی عملیات تأمین مالی تجاری بانک توسعه اسلامی بخشی از عملیات مالی گسترده‌ی بانک توسعه اسلامی می‌باشد. عملیات تأمین مالی فوق، هم صادرات کالاهای کشورهای عضو و هم واردات آنها را

بانکداری اسلامی به کشورهای عضو بانک توسعه اسلامی و جوامع مسلمان ساکن کشورهای غیر مسلمان تأسیس شد. از جمله فعالیت‌های اصلی موسسه‌ی مزبور آموزش، انجام تحقیقات کاربردی و خدمات اطلاعاتی در زمینه‌ی اقتصاد و بانکداری اسلامی و موضوعات مرتبط با توسعه‌ی اقتصادی می‌باشد.

در حال حاضر، موسسه‌ی فوق الذکر دارای ۴ بخش می‌باشد که عبارتند از: توسعه و همکاری اقتصاد اسلامی (IECD)، تأمین مالی و بانکداری اسلامی (IBFD)، آموزش (TD)، مرکز اطلاعات (IRTIC).

ه) دفتر همکاری‌های فنی این دفتر از دو بخش تشکیل شده است: ۱- برنامه‌ی همکاری‌های فنی که به‌منظور ترویج و ارتقاء توسعه‌ی منابع انسانی طراحی گردیده است.

۲- سازمان‌های غیردولتی و زنان فعال در توسعه (NGOs/WID) به‌منظور کمک به گروه‌های فقیر و محروم کشورهای عضو در اکتساب نیازهای مطلوب و مورد نیاز خود و همچنین توسعه‌ی سیاست‌های بانک در کمک به زنان در شرکت و بهره‌وری از مراحل توسعه‌ی اجتماعی و اقتصادی.

در واقع این دفتر نقش موثری را در توسعه‌ی منابع انسانی به شیوه‌ی ترویج همکاری‌های فنی از طریق تبادل و بسیج نیروهای انسانی، مهارت‌ها و دانسته‌های فنی، تطبیق ظرفیت‌های موجود با ظرفیت‌های مطلوب و همچنین ارتقاء نقش سازمان‌های غیر دولتی / سازمان زنان در کشورهای عضو ایفاء می‌کند.

اهداف دفتر همکاری فنی:

۱- توسعه‌ی منابع انسانی از طریق بسیج ظرفیت‌های فنی، متخصصان و توانایی‌های آموزشی.

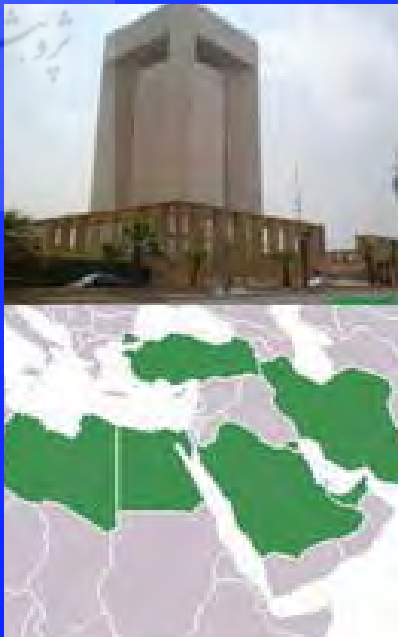
۲- کاهش تأخیر در اجرای پروژه‌ها از طریق کاهش فشارها و محدودیت‌های مدیریتی، فنی و سازمانی.

۳- افزایش مطابقت نیازهای مشاهده

ساختار منحصر بفرد برخوردار می‌باشد که شامل یک نهاد فراملی همچون بانک توسعه‌ی اسلامی است که نقش یک ضامن و مشوق را برای صندوق ایفا می‌نماید. اهداف راهبردی صندوق عبارتند از: افزایش حجم سرمایه‌گذاری در درازمدت و پیشبرد و ارتقاء توسعه و افزایش سرمایه در منطقه.

همچنین صندوق زیربنایی از روش‌های تأمین مالی اسلامی برای کلیه‌ی سرمایه‌گذاری‌های مشترک خود استفاده می‌کند و از این راه، مناسباتی با بانک‌های توسعه‌ی اسلامی و مؤسسات مالی برقرار می‌سازد. سیاست‌ها و خط‌مشی سرمایه‌گذاری صندوق یک رشته نظارت و محدودیت را به‌منظور توزیع ریسک تصریح می‌نماید. برای نمونه، سقف سرمایه‌گذاری در یک پروژه ۱۰ درصد و در یک کشور ۲۰ درصد سرمایه‌ی تعهد شده صندوق می‌باشد.

د) موسسه‌ی آموزش و تحقیقات اسلامی وابسته به بانک توسعه‌ی اسلامی موسسه‌ی آموزش و تحقیقات اسلامی (IRTI) در سال ۱۴۰۱ هجری قمری به‌منظور ارائه‌ی خدمات آموزشی و تحقیقاتی در زمینه‌ی اقتصاد اسلامی و

تحت پوشش قرار می‌دهد. شیوه‌های تأمین مالی مزبور که بانک آن‌ها را به اصطلاح "WINDOW" می‌نامد، دو شق عمده را در بر می‌گیرد که عبارتند از:

- ۱- عملیات تأمین مالی تجاری واردات
- ۲- عملیات و طرح تأمین مالی صادرات

۴. بورسیه‌ها و جوایز بانک توسعه اسلامی

موسسه‌ی آموزش و تحقیقات اسلامی سالانه جایزه‌ای را به تحقیقات برجسته در زمینه‌ی اقتصاد اسلامی و بانکداری اسلامی، اختصاص داده است که هدف از اعطای این جایزه، تشویق و ترغیب تلاش‌های خلاق و چشمگیر می‌باشد.

بانک توسعه‌ی اسلامی همچنین سالانه جوایزی را به محققین و موسسات تحقیقاتی برتر کشورهای عضو که فعالیت و تحقیقات برجسته‌ای در زمینه علوم و فناوری انجام داده باشند، اعطا می‌نماید.

بانک توسعه‌ی اسلامی با توجه به نقش زنان در توسعه و به‌منظور افزایش مشارکت زنان در توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی و آموزش، سالانه جایزه‌ای را به زنان محقق و همچنین موسسات مربوط به زنان اعطا می‌نماید.

بانک توسعه‌ی اسلامی به‌منظور بسط دانش در میان کشورهای عضو و در چارچوب برنامه‌ی بورس تحصیلی فناوری پیشرفته هر ساله تعداد محدودی بورس تحصیلی در مقاطع دکتری و فوق دکتری در زمینه‌های علوم و فناوری به اساتید برجسته دانشگاه‌ها و دانشجویان و محققین برجسته‌ی کشورهای عضو اعطا می‌نماید.

۵. جمهوری اسلامی ایران و بانک توسعه اسلامی

جمهوری اسلامی ایران در اواخر سال ۱۳۶۶ هـ. ق (۱۹۸۸ م) به عضویت بانک توسعه‌ی اسلامی در آمد و حداقل سهام مورد نیاز جهت عضویت را به میزان ۲/۵ میلیون دینار اسلامی (۲۵۰ سهم) پذیره‌نویسی نمود که با تصویب مجلس و متعاقب آن هیأت عامل بانک مزبور، میزان سهم پذیره‌نویسی شده ایران طی چند دوره به ۷۰۰ میلیون دینار اسلامی

افزایش یافت.

از بدو عضویت تاکنون، جمهوری اسلامی ایران توانسته است حدود یک میلیارد دلار از تسهیلات اعتباری بانک توسعه‌ی اسلامی جهت تأمین مالی پروژه‌های بخش خصوصی و دولتی و همچنین تقریباً حدود ۱/۵ میلیارد دلار نیز از تسهیلات کوتاه‌مدت (تجاری) در امر صادرات و واردات کالاهای مصرفی، واسطه‌ای و سرمایه‌ای استفاده نموده است.

شایان ذکر است در کنار استفاده از تسهیلات اعتباری پروژه‌های تجاری و بانک توسعه‌ی اسلامی، کشورمان همچنین از سال ۱۳۶۹ تاکنون تقریباً هر سال، یک فقره کمک بلاعوض جهت طرح‌های بخش خصوصی، عمومی (دولتی) نیز عمدتاً در زمینه همچون «نوسازی و بازسازی مدارس، اسکان آوارگان، توسعه‌ی تجهیزات آزمایشگاهی، امداد رسانی به زلزله‌زدگان» بهره‌برداری نموده است.

شایان ذکر است بانک توسعه‌ی اسلامی، سه خط اعتباری با اختیارات کامل به سه بانک «کشاورزی، صنعت و معدن و بانک توسعه صادرات» اعطا نموده است، که بدین‌وسیله بانک کشاورزی در خط اول اعتباری خود توانست به مبلغ ۸/۵ میلیون دلار جهت پروژه‌های با مقیاس کوچک و متوسط استفاده نماید و هم‌اکنون نیمی از خط دوم اعتباری آن به مبلغ ۱۲/۵ میلیون دلار که در سال ۱۳۸۱ به تصویب رسید از سوی بخش خصوصی در حال استفاده می‌باشد.

با عنایت به موارد و نکات یاد شده در بالا، جمهوری اسلامی ایران تاکنون توانسته است از تسهیلات اعتباری بانک توسعه‌ی اسلامی در پروژه‌های زیرساختاری، صنعتی و عمرانی همچون «احداث سد و شبکه آبیاری و زهکشی»، «ایجاد کارخانه»، «تاسیس بیمارستان»، «احداث نیروگاه»، «احداث و گسترش شبکه راه آهن» و «کشتی‌سازی» بهره‌برداری نماید. و در این راستا، وزارتخانه‌های نیرو، کشاورزی، صنایع و معادن و راه و ترابری بیشترین بهره را جهت استفاده از تسهیلات اعتباری

داشته‌اند.

کشورمان چهارمین سهامدار بانک توسعه‌ی اسلامی است و براین اساس دارای نماینده‌ی اقتصادی در هیأت مدیره‌ی اجرایی، بانک توسعه‌ی اسلامی است و از این لحاظ، ایران تاکنون حضوری مستمر، ثابت و فعال در استفاده از تسهیلات اعتباری بلندمدت و کوتاه‌مدت بانک داشته است.

منابع:

۱. سایت اینترنتی سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران به نشانی www.investiniran.ir
۲. سایت اینترنتی وزارت امور اقتصادی و دارایی به نشانی www.mefa.gov.ir
۳. سایت اینترنتی روزنامه‌ی آسیا به نشانی www.asianews.ir
۴. سایت اینترنتی شرکت نظم پویان صنعت نوین به نشانی www.npsncomfar.ir

